

Min far tog mig med til udgravningen

Besøg hos Hertha Raben Petersen

Det er en fornøjelse at blive modtaget af den gæstfrie Hertha Raben Petersen, som er datter af Jens Raben, den tidligere leder af Museet på Sønderborg Slot og med ved udgravningen af Hjortspringbåden. Man er ventet og bliver tiltalt med sit navn og budt til sæde i det hyggelige hus i Sønderborg. Billeder og ting fortæller om et rigt liv med mange oplevelser. Hun rejser stadig en del, både til sine tre døtre i henholdsvis Danmark og Tyskland, og med en veninde har hun været på ture så langt væk som til Kina og Japan, og alene på rejser til Sydamerika og Grønland.

Anledningen til besøget er Hjortspringbådens Laug, der er interesseret i at høre, hvordan det var at være med ved udgravningen i 1921-22. Hertha Raben Petersen har gjort det til en vane at notere ned, når der dukker erindringer fra den tid op. Notaterne er baggrund for følgende beretning:

"Hjortspringbåden blev udgravet i somrene 1921 og 1922 af Nationalmuseet. Jeg var dengang en skolepige, og far, Jens Raben, tog mig med, når han deltog i udgravningen.

Under den første verdenskrig lå min far, efter at han i Neustrelitz havde fået tuberkulose under militærtjenesten, på lazaret i Sønderborg. Hans stuekammerat var Jørgen Petersen fra Guderup. De to snakkede godt sammen, og Jørgen Petersen blev senere en god mand for museet. Han fortalte min far, at man i halvfemserne i den lille kun 2500 m² store Hjortspring mose på Nordals, mellem Skovs og Nymands gårde, ved tørvegravning havde fundet plankerne af en båd og metalting. De udefinerede ting blev smidt bort, og bådplankerne savet til brænde.

Ifølge denne beretning blev der dengang - i 1918 - foretaget en mindre prøvegravning af Verein für Heimatkunde, men uden resultat, da midlerne, der stod til rådighed, ikke rakte langt.

Efter genforeningen fik far Nationalmuseet til at interessere sig for mosen, og allerede i sommeren 1921 var forberedelserne skredet så vidt frem, at man kunne begynde udgravningen. Direktør for Nationalmuseets 1. afdeling var dengang Sofus Møller, en rethaverisk herre, som alle i mosen frygtede og ingen turde modsige.

Udgravningens leder var G. Rosenberg, som jeg mange år senere mødte ved udgravningen af Ladbyskibet. Hans stille, hensynsfulde færden har jeg i bedste erindring. Konservator Raklev

var altid oplagt til spøg. Han elskede at drille store og små, og han kunne fortælle fantastiske historier. Senere kom arkæologer som Brøndsted, Broholm og Friis Johannesen til. Min særlige opmærksomhed gjaldt en hollænder, hvis navn jeg erindrer som Stein van Callenfels. Hans udseende og væremåde husker jeg tydeligt. Callenfels havde tilbragt mange år på Java og der deltaget i udgravninger. Lille og rund som jeg husker ham, ser jeg ham sidde, næsten som var han klemt fast, i en søgegrøft. Han kunne dog bevæge sig så meget, at han kunne hive sine lange tynde cigarer, som han fik sendt fra Holland, ud af brystlommen. Engang kom cigarleveringen ikke rettidigt, og da var der ved at gå panik i ham.

Når vejret var godt, måtte jeg ledsage min far til dette lille paradis. Vi kørte med "æ kleinbahn" til Stevning og gik til fods til mosen. Far bar sin rygsæk, der indeholdt vores frokost, tegnesager og andre utensilier, nyttige sager. Als var, med de levende hegn og bindingsværkshusene, endnu idyllisk og uspoleret. Vejene var uden asfalt med blomstrende rabatter, og mange steder så vi snoge og firben ligge og sole sig på stubbe og sten.

I mosen var der travlhed, når vi kom. Grøfter var stukket af og hr. Rosenberg kom for at hilse på far og berette om tingene. Desværre var vejret ikke altid godt, og ved stærk regn fyldte grøfterne sig med vand, så der måtte pumpes. Det var hovedsageligt i sommeren 1922.

En bonde sagde en dag til mig: "Do - æ det i kjævt for en pich fro æ stej å løf hæ'e en hiil dow". Han anede ikke, hvor herligt det var for mig at løbe omkring i mosen med de andre børn fra gårdene i området.

Man fandt i den første sommer stedet, hvor båden lå. Den blev tildækket med sække og tørv, så man i 1922 kunne koncentrere sig om båden. Den var desværre i en dårlig forfatning og blev ikke bedre af senere at ligge hengemt i Nationalmuseets kælder. Der mangler store dele af båden, men den kunne dog restaureres. I mosen var der også mange offergaver som skjolde, trægenstande og ben af forskellige dyr - i alt et fornemt offer til datidens guder.

Endelig i 1936 var båden konserveret, så den kunne udstilles på Nationalmuseet, men konserveringen holdt ikke. Først 50 år senere tog man fat igen, men nu med nye metoder. I 1988 kunne båden igen udstilles efter en kostbar restaurering.

I 1990 så jeg den udstillede båd på Nationalmuseet, og minderne fra udgravningen for snart 70 år siden kom frem igen - minder fra barndommen, der har bidt sig enormt fast i mig."

Et rigt liv

Hertha Raben Petersen, der er født i 1913, har selv været særdeles aktiv i sit liv. Hun har gode evner til at tegne og male akvareller som faderen Jens Raben. Det vidner væggene i hendes hus også i høj grad om. - Mange af de ting, jeg oplevede ved at følge med min far, har præget

mit liv. Jeg husker fx, at vi var på besøg på kirkeløfter. Her var mange ting i en elendig forfatning. Man regnede ikke de gamle ting for noget dengang.

- Interessen for at samle ting gjorde, at jeg fik en ret stor geologisamling af fossiler - forsteninger. Den grundlagde jeg langs stranden ved Skelde, som jeg ofte cyklede over til. Her fandt jeg meget mere end andre, når jeg søgte i skrænterne. Min samling har jeg nu foræret til Cathrinesminde teglværk. Der hører den nemlig hjemme efter min mening, fortæller Hertha Raben Petersen.

Bogen Theodor Brorsen - Astronom fra 1986 har Hertha Raben Petersen skrevet og illustreret med egne og datteren Ilse Raben Petersens tegninger. Bogen har givet anledning til kontakt med og besøg af astronomer fra Prag - så det er måske målet for endnu en rejse. Interessen for kunst har også resulteret i et bidrag til en bog om den tyske maler Heinrich Blunck, som malede på Als og ofte kom som gæst i Jens Rabens hjem. Evnen til at tegne bruger Hertha Raben Petersen stadig på rejser. - Men man skal helst være alene, når der skal tegnes, siger hun med et smil.

Lene Kjær Rasmussen

Hjortspring mose